

גנזי המלך

ארבע כנסות

קובץ שבועי בענייני יהדות מהוצאת

246

להזמנת עלונים ולפרסום טל: 03-6777779 מופץ בכל הארץ ב-40,000 עותקים

חובתנו לפני מלחמת גוג ומגוג

מתוך הרצאתו של הרב אמנון יצחק שליט"א

את הרשע ברשעתו ולא יוכיחו על פניו את מומו, אלה הם "עֲזָבֵי תוֹרָה"! הם אלו המניחים אותה שתחלל חס ושלום. אבל שומריה של התורה מתחזקים להחזיקה ובודאי ש"יתגרו בָּם" ברשעים ולא יוכלו להתאפק ולהחריש.

חכמינו ז"ל אמרו בגמרא במסכת 'שבת' (נה.): שמי שיכול למחות ואינו מוחה נתפס בעונותיהם של החוטאים בעצמו. אי לזאת, כמה גדול הוא החיוב לעורר את הרבים ולחזקם במלחמה הגדולה והחזקה – הלא היא מלחמת היצר וחילותיו. ובודאי שכל אחד יש בכחו להשפיע על אחרים ומחויב לצאת חוצץ בכדי להקים את דברי התורה ובפרט בדורות האלה שאזלה לה היראה החושית שהיתה מצויה בדורות הקודמים, כמו שהעיד הגאון הצדיק רבי ישראל מסלנט זצ"ל: 'שמלפנים כל איש אחז אותו פלצות לשמוע את הקריאה בבית הכנסת כשמברכין את חדש 'אלול' ואילו היום אפס כל רגש נכון, בטל כל לב מרגיש ומבחי'.

ו'חייב האדם לומר: "אימתי יגיעו מעשי למעשי אבותי, אברהם יצחק ויעקב?" (ילו"ש דברים ה) שקרבו את הנפשות תחת כנפי השכינה, כמו שכתוב: "וְאֵת הַנְּפֹשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְּחַרְוֹן" (בראשית' יב). כמו כן הדין גם אצלנו לחזק ברכים כושלות ולקרוב את אלה שנתרחקו ממקור מחצבתם להשיכם בתשובה שלמה.

כשכל אחד מאתנו מקבל על עצמו לדאוג ולקרוב יהודים תחת כנפי השכינה, הרי אנחנו מקיימים בזה גם את מצות הערבות, שכל ישראל ערבים זה לזה, כמו שכתוב: "הַנְּסִתְּרָתָ לְהָ אֶלְקֵינוּ וְהַנְּגַלְתָ לָנוּ וְלִבְנֵינוּ עַד עוֹלָם לְעֲשׂוֹת אֵת כָּל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת" (דברים' ט). ואומר על כך רש"י: "אין אני מעניש אתכם על

המשך בעמ' 2 <<<

בכל עבודת אדוניו. והפועל הנאמן יהיה מהיר במלאכתו וישגיח על מלאכת חבריו ועיניו על דרכיהם, לראות אם באמונה הם עושים. ויוזהרים ויודיעם את המעשה אשר יעשון, כי חפצו ורצונו, שתעשה מלאכת אדוניו בלא רמיה! על כן יחזיק את ידי עושה המלאכה'.

מי שאוהב את ה' רוצה שגם אחרים יעשו כמוהו. אם כן יוצא שדבר זה לא מוטל רק על מלך, או על רב ומנהיג, אלא אף על כל יחיד ויחיד מוטל עליו לצאת ידי חובתו ולעשות כפי יכולתו, לראות כיצד תוכל להתקיים מלאכת שמים גם על ידי אחרים. והרי הדבר פשוט, שמי שאוהב את חברו, אי אפשר לו לסבול לראות כשמכים אותו, או מחרפים אותו ובודאי שגם יצא לעזרת חברו. על אחת כמה וכמה, שמי שאוהב את השי"ת באמת, לא יוכל לסבול לראות איך שיחללו את שמו חס ושלום ושיעברו על מצוותיו והרי ודאי שיצא לעזרתו ויוכיח את העובר על כך וישתדל לקרבו בנועם ובחיבה תחת כנפי השכינה.

זהו מה שאמר שלמה המלך ע"ה: "עֲזָבֵי תוֹרָה יִהְיוּ רָשָׁע וְשֹׁמְרֵי תוֹרָה יִתְגָּרוּ בָּם" (משלי' כח). אלה שמהללים

בפרשת השבוע פרשת 'ויקהל פקודי' אנו למדים על מסירות נפשו של משה רבנו. משה רבנו יורד מן ההר למחרת יום הכפורים, לאחר ששהה בהר ארבעים יום, בפעם השניה כשעלה לטול את הלוחות השניות. ומיד כשיורד כבר פנה להקהיל את כל עדת בני ישראל בכדי ללמדם את דיני התורה הקדושה ואת סדר עשיית מלאכת המשכן.

וכבר דברנו בפעם הקודמת על גודל מסירות נפשם של מנהיגי ישראל. אולם האמת היא שלא רק המנהיגים צריכים למסור את נפשם בעבור עם ישראל, אלא על כל אחד ואחד מישראל נאמר הצורך לעשות כן.

כמו שכתוב: "אָרוּר אֲשֶׁר לֹא יָקִים אֵת דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת לְעֲשׂוֹת אוֹתָם וְאָמַר כָּל הָעָם אָמֵן" (דברים' כז). הרמב"ן בפירושו מביא את דברי ה'ירושלמי' במסכת 'סוטה': שמדובר על בית המלך והנשיאות שבידם להקים את התורה ביד המבטלים אותה ואפילו היה הוא עצמו צדיק גמור במעשיו, אלא, שהיה יכול להחזיק את התורה ביד הרשעים המבטלים אותה ולא החזיק, הרי זה "אָרוּר"! ומובא שם עוד: שאישיהו המלך קרע את בגדיו כשקרא את המקרא הזה ואמר: "עלי להקים"!

זאת אומרת שכל מי שיש בכחו להקים את התורה ולא מקים אותה, אפילו שהוא בעצמו צדיק גדול, אם אינו מקים את התורה הרי היא אומרת עליו שהוא "אָרוּר"! שש מאות אלף יהודים, עם משה ואהרן והכהנים והלוים וארון ברית ה', עמדו בין הר עיבל והר גריזים וקללו ואמרו עליו: "אָרוּר אֲשֶׁר לֹא יָקִים". הרי זה נורא עד מאד למתבונן!

החסיד רבנו יונה בספרו 'שערי תשובה' (ג' ט) אומר: 'דע כי נתחייב הנברא, להיות ציר נאמן ועבד משכיל

גנזי המלך דברים הטעונים גניזה גנזי המלך דברים הטעונים גניזה

1 המשך מעמ' >>>

"הנסתרת" שהן "לה' אלקינו" והוא יפרע מאותו יחיד. אבל "הנגלת לנו ולבנינו" לבער הרע מקרבנו. ואם לא נעשה דין בהם, יענשו את הרבים'.

מובא ב'ילקוט שמעוני': 'ר' אחא, בשם ר' תנחומא בר' חייא, אומר: 'למד ולימד ושמר והיה סיפק בידו למחות ולא מיחה, להחזיק ולא החזיק, הרי זה בכלל "אָרוֹר"' (משל' תתקלד). כלומר: אדם שהיתה בידו היכולת להחזיק לומדי תורה ועושי מצוות ולא החזיקם, הרי זה בכלל "אָרוֹר" ואפילו שהוא צדיק גמור במעשיו 'למד ולימד ושמר' את מצוות התורה, מכל מקום כיון שהיה יכול להחזיק את התורה ביד הרשעים המטים אותה ולא החזיקה, הרי הוא רח"ל בכלל "אָרוֹר". הדברים הללו מבהילים כל שומע ישר, אפילו אם כל העולם יאמרו עלינו שאנחנו צדיקים, לומדים ומלמדים, שומרים ועושים הכל, אבל אם חלילה אנחנו לא מתאמצים להחזיק תורה ביד רשעים שמבטלים אותה, חס ושלום אנחנו מוטלים בחרם שאמרה התורה בפרשה זו, נורא ואיום!

התבוננו נא, כמה יהודים עוברים לידנו שלא מכירים את הבורא, לא מכירים את המצוות ובחיוך חס אחד שלנו, בחבוק אחד, בפניה אחת, בתשומת לב קטנה כל כך, אפשר להביא אותם ולקרב אותם, הרי יש כאלו אלפים ורבבות, כיום הגענו למצב בו מרבית העם צמא מאד מאד לרוחניות וכל המרעיף מעט טל של תחיה, מתקבל באהבה רבה. על כן צריך שכל אחד ישתדל להחזיק בידיהם של אלה לקרבם לאביהם שבשמים.

יהודים יקרים, כמה אנחנו זקוקים לזכויות הרבים ואנחנו לא יודעים מאיפה להתחיל?! והנה בזכות דבר זה שאנו מקרבים בן רחוק לאביו שבשמים ובקירוב זה אנו מטים את כף דינו מרעה לטובה, יש בזה מידה כנגד מידה, שמצוה זו תציל אף אותנו מן הדין ותטה את הכף לטובה ואין לך עצה יותר טובה מזה, עצה כל כך קלה ומהירה, שיש בכחה להפוך את מידת הדין למידת הרחמים.

ותשמעו רבותי מה שנאמר עוד בילקוט בהמשך הדברים: 'אמר ר' ירמיה בשם רבי חייא בר אבא: 'לא למד ולא לימד ולא היה סיפק בידו להחזיק ואעפ"כ החזיק, הרי זה בכלל "ברוך"'. האם אנחנו מעכלים מה שכתוב כאן?! אדם ש'לא למד ולא לימד'.., לא שמר ולא עשה, כלום, גורנישט מיט גורנישט' ולא היה לו כסף להחזיק לומדי תורה ואעפ"כ התאמץ והחזיק, כלומר: הוא החליט שהוא מוכן לכך, אפילו שהוא בעצמו עדין לא הגיע לזה, מוכן ומזומן בשביל להעמיד את התורה וכבוד ה' בעולם;

שש מאות אלף יהודים עם משה ואהרן והלויים והכהנים וארון ברית ה' בתוכם ברכו אותו ואמרו לו: 'ברוך אֲשֶׁר יָקִים אֶת דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת'. ומי שהוא אפילו צדיק ולא עושה כן, 'למד ולימד ושמר'.. ועשה והיתה לו אפשרות ולא עשה, הריהו "אָרוֹר" רח"ל. עלינו להתבונן כמה גדולה היא החשיבות להקים ולהעמיד את התורה ביד אחרים.

ואסור לנו לזלזל בשום יהודי באיזה מצב שהוא ואפילו הרשע הכי גדול בעולם, תקשיבו טוב מה שכתוב ב'זוהר' הקדוש: 'אמר רבי יצחק: כמה גדולה היא רחמנותו של הקב"ה עם הבריות, אפילו רשע גדול, אם הרהר בתשובה ולא יכול לעשות תשובה ומת, אפילו שלא הספיק לעשות תשובה, אמנם הוא מקבל את העונש על שהלך מן העולם בלי תשובה, אבל לאחר שיגמור לקבל את העונש, המחשבה טובה היא שהרהר לעשות תשובה עולה לפני המלך העליון ואינה סרה משם עד שהקב"ה מתקן לאותו רשע מקום במדורת שאול ואז המחשבה היא יורדת מלפני הקב"ה, משברת את כל חומות מדורי גיהנם ומגיעה למקום שהרשע נמצא שם, מנקשת בו ומתעורר לו אותו הרצון שהיה לו קודם ההרהור ההוא ואז מצפצפת הנשמה הזו ועולה מן השאול'.

ראו נא, מה גדול כחו של הרהור תשובה אחד של יהודי, עד שהרהור זה סופו להוציאו מן הגיהנם. הרהור אחד, שהרהור בו פעם אחת. פעם אחת בלבד! אפילו לא עשה תשובה בפועל, אבל זכה והיה לו הרהור אחד, זה יצילו לבסוף אחרי שיעבור את כל הדינים הראויים לו.

אין מחשבה טובה נאבדת מלפני המלך הקדוש ב"ה, לפיכך זכאי מי שמהרהר מחשבות טובות על הקב"ה, שאפילו שאינו יכול לעשותם, הקב"ה מעלה עליו כאילו עשאו.

אתם יודעים ממי אפשר ללמוד את זה? זה לא יאומן כי יסופר: בלעם הרשע! בלעם הרשע היו לו כמה רגעים טובים בחיים, רגעים שבהם הוא הודה על האמת. בלעם אמר: 'הֲטָאֵתִי לֹא יָדַעְתִּי כִּי אֶתָּה נֹצֵב לְקִרְאָתִי' (במדבר' כב). הוא אמר את המלה: 'הֲטָאֵתִי', בלעם מודה ואומר: "הֲדַבַּר אֲשֶׁר יָשִׁים אֱלֹקִים בְּפִי אֲתוֹ אֲדַבֵּר". בלעם משבח את ישראל: "מִה טָבוֹ אֱהִיֶּךָ יַעֲקֹב מִשְׁכַּנְתֶּיךָ יִשְׂרָאֵל" בלעם אומר: "תָּמַת נַפְשִׁי מוֹת יִשְׂרָאֵל", בלעם מתאוה למיתתם של אברהם יצחק ויעקב.

כותב ה'אור החיים' הקדוש דבר מדהים: מצינו בדברי הקבלה, שנפשו של בלעם באה בחמורו של רבי פנחס בן יאיר אחרי גלגולים הרבה, לאחר כל הגלגולים והעונשים שעבר, נתגלגל בחמורו של

רבי פנחס בן יאיר ומשם עלה למקומו הראשון, בשביל כמה הרהורים טובים שהרהר, הצליח לצאת אחרי גלגולים הרבה ולעלות למקומו הראשון.

זה מה שאירע אצל בלעם שהיה גוי! א"כ, תארו לכם להיכן יהודי יכול להגיע. וזה עוד רק משום ההרהור! ואם תצליחו לדחוף יהודי יותר מכך שגיע עד מעשה, כמה יגיע לכם שכר גדול עבור זה! ואם תצליחו לדחפו ולהביאו לידי כמה מעשים על אחת כמה וכמה ואם עוד ועוד, ואם תחזירו יהודי אחד בתשובה תוך שנה, אתם יודעים מה אפשר להספיק?! אפשר להביא את הגאולה!! לכן יהודים יקרים אל תתמהמהו, חושו, הזדרזו, אפשר להציל, אפשר לזכות בדיון, טרם יתרגשו עלינו המאורעות הקשים, ככתוב בישעיה הנביא: "וַיִּירָאוּ מִמַּעַרְב אֶת שֵׁם ה' וּמִמְזוֹרַח שָׁמַשׁ אֶת כְּבוֹדוֹ כִּי יָבֹא כְּנֶהֱרָ צֶר רִיחַ ה' נִסְסָה בּוֹ: וְכֹא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל וְלְשִׁבִי פִשְׁעַ בַּיַּעֲקֹב נָאֵם ה' ". (פרק נט יט כ)

ועל זה המצודות דוד' פירש: כל העולם יפחדו מה' ממערב וממזרח "כִּי יָבֹא כְּנֶהֱרָ צֶר" - כי יראו, אשר יבוא גוג ומגוג, שהוא הצר בארץ ישראל. ובמרוצה "יָבֹא כְּנֶהֱרָ" ואז "רִיחַ ה' נִסְסָה בּוֹ" ותכלנו מן העולם. ולכן יפחדו מה': אז יבוא הגואל לציון והוא מלך המשיח. "וְלְשִׁבִי פִשְׁעַ בַּיַּעֲקֹב" - ר"ל גם אותם מבני יעקב שיצאו מן הכלל וישבו מפשעם, גם להם יבוא המשיח ויגאלם:

והרד"ק מרחיב; ובדברי רז"ל: 'אם ראית דור שצרות רבות עליו, חכה לו', שנאמר: "כִּי יָבֹא כְּנֶהֱרָ צֶר" וכמו שנאמר בנבואת יחזקאל ובנבואת זכריה... וכתוב בתריה: "וְכֹא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל" ... כי אף על פי שיהיו ישראל בירושלם, קודם שיבא גוג ומגוג, כיון שיבא הוא, יאמרו: כי לא בא להם גואל, הואיל והעכו"ם באים ונלחמים עליהם. וכשישפטהו הא-ל שם, ככתוב: "וְנִשְׁפָּטֵתִי אֲתוֹ בְּדָבָר וּבְכֵן וּגְשָׁם שׁוֹטֵף נֹאֲכָנִי אֱלֹגְבִישׁ אֵשׁ וּגְפָרִית אֲמַטִּיר עָלָיו וְעַל אֲגַפְיֹו וְעַל עַמִּים רַבִּים אֲשֶׁר אֲתוֹ: וְהִתְגַּדַּלְתִּי וְהִתְקַדַּשְׁתִּי וְנִוְדַעְתִּי לְעֵינֵי גוֹיִם רַבִּים וְיָדְעוּ כִּי אֲנִי ה' " (יחזקאל לח) אז יאמרו: כי "וְכֹא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל" באמת "וְלְשִׁבִי פִשְׁעַ בַּיַּעֲקֹב"! כי אז ישוּבו כל ישראל בתשובה שלמה,

ויונתן בן עוזיאל תרגם: זייתי לציון פריק ולאתבא מרודיא דבית יעקב לאוריתא אמר יי' (ויבוא לציון גואל ולהשיב את המורדים מבית יעקב לתורה אמר ה'). והמלבי"ם מוסיף: 'בא הגואל לציון, להחזיר עטרת ציון והמקדש והסנהדרין, גם יבא אל השבים מפשע בייעקב, אל בני הגולה שישובו אז בתשובה, ע"י הצר הדוחק בס'.

הלכה

תפילות ליל השבת

שו"ע או"ח (רסז - רסח) וה'משנה ברורה'

ההלכות שלפנינו מבוססות ונוהגות בכל העדות ללא חילוק

6. אם טעה ואמר רק תיבת 'אתה' מברכת: 'אתה חונן', אם היה יודע שהוא שבת, אלא שמחמת הרגלו פתח ב'אתה', יפסיק ויאמר מיד, את ברכת קדושת היום. אבל אם טעה לחשוב שהוא יום חול ולפיכך אמר 'אתה' ומיד נזכר שהוא שבת, בזה נחלקו הדעות; אם יגמור את הברכה, או שיוכל להפסיק ולומר את ברכת קדושת היום.

7. אם החליף והתפלל כלילה את תפילת היום, שאמר: 'ישמח משה' או: 'אתה אחר' במקום: 'אתה קדשת' - אם סיים את ברכת קדושת היום, יצא בדיעבד ואינו חוזר. וכן להיפך. אבל אם טעה והזכיר של מוסף, לא יצא ידי חובתו וחוזר. ■

נוהגים לומר: 'ויכלו' בקדוש הלילה.

4. תפילת השבת כוללת רק שבע ברכות; שלשת הראשונות ושלשת האחרונות שבכל יום וברכה אמצעית, בה אומר קדושת היום. אם טעה והתפלל תפילת יום חול, לא יצא. וואפילו אם מסופק איזו תפילה התפלל, צריך לחזור, לפי שמסתבר שהתפלל תפילת חול כהרגלו. אמנם אם הזכיר את השבת בתוך הברכות, יצא.

5. אם טעה ופתח בברכה רביעית: 'אתה חונן', ימשיך ויגמור הברכה ולאחר מכן יחזור לברכת קדושת היום. וכן אם שכח והמשיך שאר הברכות של ימות החול, כשזכר, יגמור תחילה אותה הברכה ולאחר מכן יחזור לתפילת שבת.

1. בתפילת מנחה בערב שבת, אין אומרים תחנון. ואפילו אם התפלל בזמן מנחה גדולה. וכן מי שמברך ברכת המזון מחצות היום, לא יאמר: 'צל נהרות בבל' (תהילים' קלז). מפני שהוא סמוך לשבת.

2. בתפילת ערבית אינו חותם בברכת 'השכיבנו': 'שומר עמו ישראל' לפי שהשבת שומרת אותנו. אלא אומר: 'הפורש סבת שלום'. ואם טעה ואמר כהרגלו: 'שומר עמו ישראל', אם נזכר תוך כדי דבור, יאמר 'הפורש'. ואם לאו אינו חוזר.

3. לאחר התפילה אומרים כל הצבור פרשת: 'ויכלו השמים...' (בראשית' ב), להעיד על מעשה בראשית. ובדיעבד, אם לא אמר 'ויכלו', אין מעכב. ובפרט שהרי

דברי אגדה

חסדא אמר מר עוקבא: "כל המתפלל בערב שבת ואומר: 'ויכלו' שני מלאכי השרת המלוין לו לאדם, מניחין ידיהן על ראשו ואומרים לו: 'וסר עונך וחסאתך תכפר' (ישעיה' ו) " . ופירש המהרש"א: כיון שהאומר 'ויכלו' מעיד על מעשה בראשית ונעשה כשותף במעשה בראשית ובאותה שעה נתכפר גם אדם הראשון על חטאו, כמו כן, מתכפר כל האומר 'ויכלו'. ■

אחרים, לפיכך המקדש את השבת ושומר קדושתה, באמצעות זה מקיים העולם. ואין לך שותף גדול מזה! ומיום שברא אלקים את האדם, לא חסר העולם צדיק השומר שבת, כי אדם הראשון היה שומר שבת. כמבואר ב'מדרש תהלים' (צב). ואחריו קם שת בנו ואחריהם כמו כמה צדיקים ולא פסקה שמירת שבת מישראל. ואפילו במצרים היו שומרי שבתות. עוד מבואר בגמרא (שם): 'אמר רב

איתא במסכת 'שבת' (קיט:): 'אמר רב המנונא: "כל המתפלל בערב שבת ואומר: 'ויכלו' מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקדוש ברוך הוא במעשה בראשית. שנאמר: 'ויכלו' אל תיקרי; 'ויכלו' אלא, 'ויכלו' ".

וביאור האור החיים' הקדוש (בראשית' ב ג): כי להיות שהשבת מקיימת את ששת הימים שלאחריו ואחר עבור ששת ימים, יבא שבת אחרת לקיים עוד ששת ימים

הנהגות צדיקים

□ רבי שלום מרדכי הכהן שברדון זצ"ל אמר בהודמנות מסוימת: אינני צדיק ואינני קדוש, אני אדם ככל האנשים, אך זכורני בהיותי אברך בשבת בבקר בתפילת שחרית הייתי מתעטף בטלית ומתפלל וכשהתחלתי לומר: 'נשמח כל חי תברך את שמך ה' אלקינו. ורחץ כל בשר תפאר ותרום זכרך מלפני תמיד: מן העולם ועד העולם', התרגשתי עד מאד ועיני החלו זולגות דמעות של שמחה, ליבי התרחב מעונג, אי זו הנאה! - הגביה ר' שלום את קולו בהתרגשות כובשת, את אותם הרגעים לא הייתי מוכר בשום אופן, בכל מומן שבעולם. ■

ראתה את הלב הגדול נמס מרוב אהבה וכיסופין להשם יתברך.

□ בספר 'זואת ליהודה' מסופר: על רבי יהודה צדקה זצ"ל, שברכת השיר הלא היא 'נשמח כל חי' שחיבר התנא רבי שמעון בן שטח, היתה מן התפלות האהובות עליו ביותר ועד זקנה ושיבה, כל הימים שעמדו לו כחותיו, הידר והשתדל לעבור לפני התיבה בשחרית של שבת קדש ולומר תפלה זו מלה במלה בלהט ובהתרגשות רבה, בנעימה של דביקות וכיסופין, עד שכל הלבבות רעדו לקולו הבוקע מחביוני הנשמה.

□ מובא בספר 'שלחן הטהור': שהאר"י הקדוש זצ"ל היה דרכו להתפלל מלה במלה מתוך הסדור ולא בעל פה ולא היה מרים קולו מרוב יראתו וקדושתו, זולת ביום השבת היה מרים מעט קולו בנעימות ומתיקות מפני כבוד השבת.

□ בספר 'מרכיצי תורה ומוסר' (ב קנה) מסופר: על רבי ברוך בער ליבוביץ' זצ"ל ראש ישיבת 'קמניץ', שלעתים קרובות ובמיוחד בשבתות, היה נותן את קולו בשירה ושופך את כל נשמתו חולת אהבה ליוצר בזמרת 'לבי ובשרי ירננו אל אל חי' (תהילים' פד). ואשרי עין

"יִפֹּת אֱלֹקִים לִיפֹת וַיִּשְׁכַּן בְּאֹהֲלֵי שָׁמַיִם"

רמז בפסוק זה לבוני המקדש ובאיזה מהם תשרה שכינה!?

פנינים לפרשה

"אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אתם" (לה א)

חכמינו ('שבת' צז): דרשו: מכאן רמז לשלשים ותשע מלאכות האסורות בשבת, שמנין "אלה" הוא: שלשים ושש ו"הדברים" משמע שנים. שמעוט רבים, שנים. ויתורה של האות ה"א באה לרבות עוד אחד. הכל עולה יחד: שלשים ותשע.

רבנו יעקב 'בעל הטורים' הוסיף בזה עוד מספר רמזים נפלאים:

א. תיבת "לעשות" נכתבה כאן חסר האות וי"ו והיא מורכבת מהאותיות ל' תשע ('עשת') לומר: ל"ט מלאכות יעשו אותם בוי"ו ימים ולא בשבת.

ב. בכתובים שלפנינו מתיבת: "ויקהל" עד: "לא תבצעו אש בכל משבתיכם ביום השבת" יש ל"ט תיבות, חוץ ממלת "השבת", ללמדנו על איסור עשיית ל"ט המלאכות בשבת.

ג. עוד רמז נאה. וכן: "אשר ברא אלקים לעשות" ('בראשית' ב) הכתוב ב"ויכלו" תמצא עשיות ובריאות ומלאכות והיות והוצאות והבדלות כולם ל"ט, לומר: ל"ט מלאכות הן חוץ מתולדות.

"לעשות אתם" (לה א)

כל המתבונן היטב בפסוק עומד על התמיהה בפשר הלשון "לעשות אתם", שהוא לשון רבים. ואילו בהמשך אנו מוצאים שהציווי הנאמר בזה, הוא ענין השבת בלבד. ולמה אם כן אמר הכתוב בלשון: "לעשות אתם"?

עומד על כך רבנו האור החיים הקדוש ומבאר את הדברים על פי דברי חז"ל בגמרא מסכת 'הוריות' (ח): שאמרו ש'כל המודה בעבודה זרה, ככופר בכל התורה' וביארו בזה: שלכך נאמר בפסוק: "וכי תשגו ולא תעשו את כל המצות האלה" ('במדבר' טו כב). המדבר לענין עבודה זרה בלבד. ואעפ"כ

נאמר בלשון רבים "כל המצות האלה", ללמדנו שהמורה בעבודה זרה, ככופר בכל מצוות התורה.

ומעתה י"ל: שהנה הלא צריכין ישראל לתקן את כל התרי"ג מצות אשר פגמו בכולן ודבר זה הוא רחוק מגדר ההשגה, אשר על כן באה מצות ה' להם שיזוהרו במצות שבת ואמרו רבותינו ז"ל: ש'שקולה' (השבת) כנגד כל המצוות' (שמו"ר כה יב). ובזה יתקנו פגם שפגמו בכל התורה. ובזה יתבאר מאמר משה רבנו כאן: "אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אתם", פירושו: לשון תקון וכמו: "ולא עשה שפמו" ('שמואל' ב יט כה) שפירושו: לא תיקן את שפמו, כלומר: שבקיום זה בזה יתקונו פגמיהם של בני ישראל בכל המצוות, לכך נאמר על זה: "לעשות אתם" בלשון רבים.

"זה הדבר אשר צוה ה' לאמר" (לה ד)

פירש רש"י: 'לי, לאמר לכם'. בספר 'לב חיים' להגר"ע ברזל זצ"ל הביא בשם רבי אהרן כהן ראש ישיבת חברון זצ"ל, שביאר: שעיקר חיוב הקמת המשכן היה על משה רבנו בעצמו, אלא שהוא עשה מאת חכמי הלב להיות שלוחים שלו וזה מה שאומר רש"י: "אשר צוה ה' - לי, לאמר לכם" וכמו שנתבאר במק"א עפ"י דברי הרשב"א (בחדושי 'חולין' יב: ובתשובותיו; א כו) בענין: 'גדול העומד על גבי קטן', שהכונה של הגדול, היא הפועלת במעשה הנעשה על ידי הקטן. וגם כאן, עיקר הכונה היתה על משה רבנו.

"קחו מאתכם תרומה לה" (לה ה)

כתוב בספר 'לב חיים', שאפשר לבאר דברי הפסוק על פי דברי ה'חתם סופר': המלמד עצה כיצד להתגבר על היצר הרע ולתת נדבות לצדקה, שמתחילה יפריש האדם את הכסף למקום מיוחד ואחר כך כשכבר מפריש את הכסף מלבו, יוכל לתתו בנקל יותר לצדקה, שבאופן זה

קשה יותר ליצר הממון להתגבר עליו. זהו מה שאומרת לנו התורה בפסוק זה, תחילה "קחו מאתכם תרומה לה'", כלומר: הפרישו את הכסף 'תרומה לה' " ורק לאחר מכן: "כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה'".

"אלה פקודי המשכן משכן העדת" (לה כא)

פירש רש"י: "המשכן משכן - שני פעמים. רמז למקדש, שנתמשכן בשני חורבנין, על עונותיהן של ישראל".

הנה כידוע בית המקדש הראשון היה בנוי ארבע מאות ועשר שנים ואילו בית המקדש השני היה בנוי ארבע מאות ועשרים שנה, כותב בזה רבנו בחיי על הפסוק: "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" ('שמות' כה). "שכנתי" יכול להיקרא "שכנתי" וכמו כן הוא יכול להיקרא ושני ת"כ, לרמוז על בית המקדש הראשון ששכן בישראל ת"י שנה ועל בית המקדש השני ששכן ת"כ שנה.

ומובא בראשונים רמז נוסף: מספר שנות שני בתי המקדשות גם יחד, הוא שמונה מאות ושלשים שנה והנה בית המקדש הראשון נבנה על ידי שלמה המלך ע"ה שהיה מזרעו של שם. ואילו בית המקדש השני נבנה בציוויו והשגחתו של המלך כורש שהיה מזרעו של יפת. ומובא ברש"י בפרשת 'נח' על הפסוק: "יפת אלקים ליפת וישכן באהלי שם" ('בראשית' ט). שאע"פ ש"יפת אלקים ליפת" שיבנה בית המקדש השני ע"י זרעו, מכל מקום, לא ישכון אלא באהלי שם" לא תשרה השכינה, אלא בבית המקדש הראשון שנבנה מזרעו של שם. ודרשו דורשי רשומות: הגימטריא של שני השמות הללו - "שם" "יפת" עולים למנין: שמונה מאות ושלשים.

ובספר 'נפלאות מתורת ד' הוסיף בענין זה: שהזמן שחיו האבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב בארץ ישראל, עולה למנין ארבע מאות ועשר. וזה חשבוננו: אברהם אבינו הגיע בגיל שבעים וחמש לא"י ונפטר בגיל מאה שבעים וחמש. יצחק אבינו חי מאה ושמונים שנה והיה

גנזי המלך דברים הטעונים גניזה גנזי המלך דברים הטעונים גניזה

נאמר: **"החדש הזה לְכֶם"** ('שמות' יב). לפי שעד עכשיו לא היה 'החדש' להם מפני שהיו עבדים וכשנגאלו ונעשו בני חורין מכאן ואילך הוא נקרא ש"לְכֶם", זו היתה סגולתו המיוחדת של חדש 'ניסן' לשחרר את האדם מעבדות לחירות. וכמו כן הוא מסוגל לשחרר את האדם מהעבדות העצמית שלו, כלומר: מהעבדות של התאוות ומהעבדות של המדות הרעות שלו ולהביאו לגאולה שלמה על ידי שליטה מליאה על תאוותיו מאוייו רצונותיו ומדותיו, שיוכל לכוין את כולם יחד לעבודתו יתברך ויקיים בהם **"בְּכָל לְבָבְךָ"** (דברים' ו). וכמו שדרשו חז"ל במסכת 'ברכות' (נד.): **'בשני יצריך; ביצר הטוב וביצר הרע'**, רק כך יהיה האדם ראוי לעבודת המשכן ולהשראת השכינה בתוכו.

"כָּל אִישׁ אֲשֶׁר צָנָה ה' אִתּוֹ בְּעֵשָׂה" (מ) (טז)

רבנו בחיי כותב דבר מדהים: מהפסוק: **"וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ"** שנאמר לעיל (כה ח). בתחילת עשיית המשכן, עד הפסוק שלפנינו המסיים את מלאכת המשכן וגומר בתיבות: **"בְּכָן עָשָׂה"**. תמצא רמ"ח לשונות של עשיה, שהם כנגד רמ"ח אברים שבאדם ורמ"ח מצוות עשה. ונראה שביאור הדברים כך: שהרי יסוד המשכן הוא בכדי להגיע לדרגת **"וְשִׁכְנֵתִי בְּתוֹכְכֶם"** וכמאמר האלשיך **"קדוש בשם דורשי רשומות: 'וְשִׁכְנֵתִי בְּתוֹכְךָ' לא נאמר, אלא 'וְשִׁכְנֵתִי בְּתוֹכְכֶם', לומר; שתהיה השכינה ראויה לשכון בתוך כל אחד ואחד מישראל."** ■

לזהב ומבאר את הדברים בצורה שונה ואלו דבריו: מאחר ומעולם היה מנהגם של ישראל ליתן תרומה מעסקיהם לצדקה כדי שיצליחו עסקיהם וכמבואר במדרש 'תנחומא' ('ראה' יח) על הפסוק: **"עֲשֹׂר תַעֲשֹׂר"** ('דברים' יד) **"עֲשֹׂר בְּשִׁבִיל שְׂתַעֲשֹׂר עֲשֹׂר"** כדי שלא תתחסר, רמז למפרשי ימים, להפריש אחד מן עשרה לעמלי תורה'. והרי ידוע שעיקר המסחר הוא בכסף ובנחשת כי רוב המטבעות עשויים מהם כמבואר בפרק רביעי ממסכת 'בבא מציעא', לפיכך כתוב: **"כָּל מְרִים"**, היינו: מי שהנהיג עד כה להרים תרומת כסף ונחשת כדי להצליח בעסקיו והיה מנהגו ליתן לעניים וכדומה, עתה נתנו זו התרומה לתרומת ה'. אבל בזהב כתוב: **"תְּנוּפָה"**, לפי שלא היה מורם משארי זהב שיש לו שיצליח בהם, אלא זו היא נדבה בפני עצמו שהניף אותה לה', עיי"ש.

"בְּאֶחָד לַחֲדָשׁ תָּקִים אֶת מִשְׁכַּן" (מ ב)

הנה גמר מלאכת המשכן היה בחנוכה. ונתאר לעצמנו, עד כמה השתוקקו בני ישראל להתחיל בפעולות עבודת המשכן ולהשראת השכינה בתוכו, בכדי לדעת שויתר להם הקב"ה על עון העגל, כמבואר בדברי רש"י בפירושו למשכן העדות. וכל זה התעכב תקופה ארוכה כל כך של כשלושה חדשים. וכל זה למה?!

הגרמ"ע ברזל זצ"ל בספרו 'לב חיים' מבאר כך: מפני שלהשראת השכינה דרושה הכנה עצמית רבה של האדם. ולזה היה מסוגל דוקא חדש 'ניסן', כמבואר בדברי הספורנו, שדוקא על חדש 'ניסן'

כל ימיו בארץ ישראל. יעקב נולד בא"י והיה בה עד גיל מאה ושלושים. נמצא מנין כולם יחד בארץ ישראל ארבע מאות ועשר שנים] וכידוע שהאבות הם מרכבה לשכינה, לזה חיותם שהיתה בארץ ישראל היוותה את הבסיס להשראת השכינה בבית המקדש הראשון שעמד על מכוננו ארבע מאות ועשר שנים. **'ליכא מידי, דלא רמיזא באורייתא'.**

"כָּל מְרִים תְּרוּמַת כֶּסֶף וְנַחֲשֶׁת" (להכד)

הנה לעיל (פסוק כב) נאמר לענין הזהב: **"כָּל אִישׁ אֲשֶׁר הֵנִיף תְּנוּפַת זָהָב"**. מה פשר שינוי הלשון שכאן? לענין הכסף והנחשת נאמר: **"מְרִים תְּרוּמַת כֶּסֶף וְנַחֲשֶׁת"** ואילו לענין זהב נאמר: **"הֵנִיף תְּנוּפַת זָהָב"**.

רבנו בחיי עומד על כך ומבאר: שהזהב לא היה מצוי כל כך, כי אם אצל הנשים בתכשיטיהן ואילו הכסף והנחשת היה מצוי הרבה יותר אצל רוב האנשים בכלים ובמטבע. על כן הזכיר בזהב לשון תנופה לרובי מעלתו וחשיבותו של המתנדב. וכן המתנדב זהב ינופף ידו לעילוי נדבתו וגם המקבלים אותה יפרסמוה לפרסם על מעלתו של המתנדב.

ואף על פי שמצינו לשון **"תְּנוּפָה"** גם בנחשת, שכתוב: **"וְנַחֲשֶׁת הַתְּנוּפָה שְׁבָעִים כֶּכֶר"** ('שמות' לח כט). שם הזכיר בו הכתוב לשון **"תְּנוּפָה"**, לפי חשיבות הנחשת ההוא, כי הוא היה נחושת ממורט ומזהיר מאד. ומין נחושת זה היה גם כן יקר וחשוב הרבה, עד כי הזהב היה מצוי יותר ממנו.

הנצי"ב בספרו 'העמק דבר' עומד ג"כ על חלוק הלשון בין הכסף והנחשת

לקראת הסוף...

אמונו יצחק עם הרב שליט"א

כפר סבא

אודיטוריום קרית הרצוג ישראל סדן ליד ב"ח מאיר

ביום חמישי א' ניסן 26/03/09

השערים יפתחו ב-19:30 תחילת התוכנית ב-20:30

© כל הזכויות שמורות לארגון 'שופר'

ההוצאות מאובטחות

שידור חי באתר 'שופר' WWW.SHOFAR.NET וב'שופר ניוזטל' 054-4007779

שו"ת חברותא

מה זין תפלות מנחה וערבית בכותל המערבי?

מערכת 'חברותא'

מיוחדת 'גנזי המלך'

"ויביום השביעי יהיה לכם קדש, שבת שבתון" (שמות' לה ב)

שאלה: אנשים הבאים להתפלל על יד הכותל המערבי בשעות בין הערבים לתפלת מנחה ומעריב ובמיוחד בערבי שבתות, נתקלים בשלש שאלות והמה:

א. הגומרים להתפלל ערבית ושומעים מצבור אחר שמתפללים עוד תפלת מנחה, האם מותרים [או אפילו חיבים] לענות אחריהם קדושה? וזה נוגע במיוחד לעדות הספרדים, שמתפללים ערבית עם וסמוך לשקיעת החמה.

ב. השומעים 'בְּרַכּוֹ' מצבור שמתפללים ערבית של שבת ועונים 'בְּרַכּוֹ', האם מותר להם להתפלל לאחר מכן תפלת מנחה של חול? בהיות שעניית 'בְּרַכּוֹ' נחשבת כקבלת שבת, כנפסק באו"ח (רסא ד רסג י). שאלה זאת נוגעת יותר לעדות האשכנזים, שהמה השומעים 'בְּרַכּוֹ' מהספרדים המתפללים ערבית מוקדם.

ג. אפילו אם נאמר שמותר להם להתפלל גם לאחר מכן מנחה, עדין קיימת השאלה, האם מותר להתפלל התפלה באותו מקום שצבור אחר כבר קבלו עליהם את השבת? שהרי נפסק באו"ח (רסג טו): דמי ששהה להתפלל מנחה בע"ש עד שקבלו הקהל שבת, לא יתפלל מנחה באותו ביהכ"נ.

והשאלה הזאת היא בעצם שאלה כללית; אם באים לשם אנשים, לאחר שהצבור שהיו מקודם לכן, קבלו את השבת ועומדים כבר בתפלת ערבית, האם מותר להם לעמוד ולהתפלל על ידם תפלת מנחה של חול?

תשובה: כתב על כך בשו"ת 'ציץ אליעזר' (י טו): לגבי השאלה הראשונה, מצינו שכבר נשאל על כך בספר שו"ת 'ישמח לב' (גאגין, או"ח טז) בנוגע לתפלות שערכו גם אז ע"י הכותל המערבי וז"ל: 'בכל עש"ק הולכים שמה לקבל פני שבת מלכתא קדישא במקום קדוש. ובאשר רוב העם והמקום לא יכילון יחד כולם, הנהיגו ללכת מפלג המנחה ומעלה ביום הששי ויתפללו שמה תפילת מנחה וקבלת שבת ותפילת ערבית. ואלו יוצאים ואחרים באים במקומם. ויתפללו גם הם. וכן על זה הדרך כת

נכנסת וכת יוצאת עד הלילה ועל הרוב, הכת אשר כבר התפללו ערבית ועדין היום גדול, יתעכבו שמה לענות קדיש וקדושה מהכת אשר באו אחריה, שמתפללים מנחה. ויש כמה שיושבים אחרי התפללם ערבית ללמוד פרקי משנה ומזמורים וכיוצא ועונים אחר כל כת אחת קדיש וקדושה וברכות חזרת הש"ץ.

וכאשר עלה אל הקדש פנימה הרב המובהק המערביר"מ מע"ת 'איספאקיץ' כמוהר"ר שאול נטף נר"ו עלה ונסתפק: האם מותר להם לענות אמן וקדושה בתפילת המנחה שמתפללים אחריהם, מאחר שהם התפללו ערבית של שבת ועשו אותו מקצת היום לילה, או דילמא הנה עוד היום גדול והשמש במרומים? והעלה בספר 'ישמח לב' שם: דמלבד דאין כאן ריח איסור לענות אמן אפילו אם נחשבהו [לגביהם, כיון שהתפללו מעריב של שבת] כלילה גמור. אלא, אפילו אם נאמר שאם הוא לילה ודאי אסור, מ"מ, אם נלך בזה לחומרא שהוא לילה ולא יענה אמן וקדושה, הרי על הצד שהוא יום וחיבים אז לענות אפילו שאינו חייב באותה ברכה כמ"ש מרן ז"ל (רעו).

הרי אם לא יענה, עונו גדול מנשוא, לפי שנראה שאינו מודה בשבחי הברכות וקדושות האל-יתברך וכ"ש וקו"ח אם לא יענה אמן וקדושה כלל, ששומע ושותק, דודאי הוא כופר ח"ו בלי ספק. ונמצא באנו מהחומרא לכפירות גדול אין כמוהו, דודאי אית לן למימר לוקמיה אדיניה דודאי הוא יום, כל עוד שהשמש במרומים וחיוב לענות קדיש וקדושה ואמן בלי שום פקפוק.

ולענין השאלה השנייה: נראה לכאורה, שלא יוכלו יותר להתפלל מנחה של חול, דבזה שעונים 'בְּרַכּוֹ' הו"ל קבלו כבר שבת עליהם, כנפסק באו"ח (שם רסג טו): דאם ענה וקבל שבת עמהם אינו יכול להתפלל תפלת חול, אלא יתפלל ערבית שתים, דבענה 'בְּרַכּוֹ' תו לית ליה תקנתא כמבואר ביתר הרחבה בב"י בטור. וכן ב'משנה ברורה' (סק"ס סב). וצריכים איפוא להזהר שלא לענות אחרי האומרים 'בְּרַכּוֹ' בערב שבת כל עוד שלא התפללו עדין מנחה של ערב שבת.

ובספר 'פקודת אלעזר' על או"ח (רסג) כתב: הנה המתפללים קהילות קהילות בעש"ק בכותל המערבי, רגילים שהמתאחרים שומעים להמקדימים שאומר הש"ץ 'בְּרַכּוֹ' וכו' ועונים עמהם 'ברוך ה' ' על דעת שאין מקבלים שבת

מענה, אלא בשביל כבוד הש"ית עונים, כיון שעומדים בפניהם אצלם. וצריך לבאר, אם מועיל דעתם הנ"ז דהו"ל כתנאי שאין מקבלים שבת בעניה זו כלל, או שמא בענית 'בְּרַכּוֹ' אין מועיל שום תנאי. ובדברי בירורו שם מתלבט בדברי הב"י והשו"ע ומביע דעת נוטה, דכשכבר התפלל מנחה, אזי כל שעונה ברכה אפילו בסתמא בלי כונה חשבינן ליה כקבל. אבל אם עדין לא התפלל מנחה, בעי דוקא שנתכוון לקבל שבת בענית 'בְּרַכּוֹ' ואז אסור להתפלל יותר תפלה של חול, משא"כ בסתמא, לא הוי קבלת שבת בענייתו.

אך יש הרבה לעיין בזה מהמבואר בב"י שם, דאם יענה ברכה, אין תקנה. וכן כותב ה'תוספת שבת' (ס"ק לו): דלא ימתין עד שיענה 'בְּרַכּוֹ' דאם יענה שוב לא יוכל להתפלל אח"כ מנחה. ע"ש. וכן כותב המ"ב (ס"ק סב). ואם איתא, הרי כל שלא יתכוון לקבל שבת, לא הו"ל קבלה ומותר עוד להתפלל מנחה של חול. ולמה סתמו לכתוב דשוב לא יוכל להתפלל אח"כ מנחה? ומשמע שאין כל עצה לכך. וכך יוצא גם מדברי ספר שו"ת 'ריב"ם שנייטו' (יח) עיי"ש.

אולם, בחדושי הגרע"א ז"ל על או"ח ראיתי דדעתו: דצריך לענות 'בְּרַכּוֹ' אם שומע שאומרים, אלא דצריך להתנות שאינו מקבל שבת. דלמאי דקיי"ל דבהדלקה של נר שבת יכולה האשה להתנות שאינה מקבלת בכך את השבת, ה"ה ב'בְּרַכּוֹ'. וכשמנתה יוכל אח"כ שפיר להתפלל תפלה של חול, יעוין בדבריו (יא ובסעיף טז).

וכך ראיתי עוד בספר 'ארחות חיים' (רסג טו) שמביא בשם ספר 'מאורי אור' שכתב: דאם דעתו להתפלל מנחה וענה דרך מצוה שעושה גם בחול כחיוב השומע אין לחוש ואף דלשון הת"ה משמע שלא יענה בכל ענין, משום דהוא סבר כדעת הכל בו דלא מהני תנאי בהדלקה משא"כ לדידן עיי"ש. וא"כ יש להתנות בכנ"ל.

ואודות השאלה השלישית, נראה: דעל יד הכותל המערבי, שאני מסתם בית הכנסת. דסתם בית כנסת שייך לאותו הצבור שמתפלל שם ולכן כל שהצבור דשם כבר קבלו עליהם שבת באותו מקום, החמירו שהיחיד לא יוכל יותר לעשותו חול ולהתפלל שם עוד תפלה של חול. אבל שטח התפלה שע"י הכותל שייך לכל ישראל ולא נתחלק לשום חלק וגוף צבורי שהוא. ועיני ולבבות ישראל באשר הם נטויות אל שם כל הימים ולכן לא יוכל אחד לאסור על השני. ■

נסיעה לקברות הצדיקים עם הרב אמנון יצחק

ביום רביעי יב' אייר 06.05.09
יציאה בשעה 7:30 בדיוק מנקודות האיסוף

**זכאי
"חי כפליים"
40% הנחה!!!**

המסלול:

קבר רבי שמעון בר יוחאי זע"א	11:00 מידון
קבר רבי יונתן בן עוזיאל זע"א	12:00 עמוקא
ארוחת צהרים כיד המלך	14:00 מלון כינר
הרצאה של הרב אמנון יצחק שליט"א	15:30 מלון כינר
קבר רבי מאיר בעל הנס זע"א	17:30 טבריה

הישיבה בהפרדה מלאה בלבד!

ההרשמה במשרדי 'שופר' רח' מתתיהו 10, בני ברק
טל: 03-6777779

לפרסום
ב'גנזי
המלך'
צלצל
עכשיו:
03-
6777779
שלוחה
552

מרפאת שיניים שן וחסד
נוסד בשנת 1982
כתר חרסינה 570ש"ח
◆ שתל 0.490ש"ח ◆ תותבת 0.590ש"ח
◆ תותבת גמישות ללא זויס 2.990 ש"ח
◆ ישור שיניים החל מ-4.800 ש"ח
רח' רבי עקיבא 44 ב"ב פינת הרב קוק
03-5794757 ◆ 052-8448443

**יעמוד
על
הברכה**
מארקו בן אליהו
יזכה לעלות ארצה
עם כל משפחתו בקרוב

פסח עם "אוצרות חיים"
במלון 'גולדן טאוור' באשקלון
בתאריכים: יד' בניסן - כא' בניסן
08/04/2009 - 15/04/2009 (למנינם)
אפשרות גם לחלק מהחג
גלאט כשר
משניח צמוד
לאוכלי קטניות
בהשתתפות:
● רבנים
● זמרים
● אומנים
● פעילות עניפה לילדים
● בריכת שחיה שעות נפרדות
● מצה עבודת יד בליל הסדר
● מצות שמורות כל החג
מספר התקוות מולך
החלה ההרשמה לקיטת נשים זכינר
לפרטים "אוצרות חיים"
03-6880091 / 050-8131740

שידוכים באמונה
ומבדק בין שולח
משרד שידוכים למגזר החרדי והדתי לאומי
לרשותכם נציג רבנים ברחבי הארץ
1599-500-811

צרכים
זרכו סאונז
וויבא
קו"ח אפקס:
03-6768855

שיר ביטוחים
ביטוח חיים, ביטוח רכב, ביטוח דירה
שיר ביטוחים מרגולין 21, תל אביב טלפון: 03-7303223

גרסת בטא

סוף סוף
במזל טוב
ובשעה טובה
**האנציקלופדיה
האינטרקטיבית**
של הרב אמנון יצחק שליט"א

84 סרטים והרצאות
מחולקים ל-1727 מקטעים
106 נוסאים שונים
880 תמי נוסאים
32 שירים וקליפים

חדש!!! רצועת יד 8 GB USB

3 ג'יגה - המכילים סרטי וידאו, הרצאות ושירים

של הרב אמנון יצחק שליט"א

5 ג'יגה - פנויים לשימושך האישי

רצועת יד המלווה אותך בכל מקום
ואין אפשרות לאבד אותה... **היא בידך!**

ניתן להשיג בהרצאות או במשרדי 'שופר' טלפון: 03-6777779

WWW.SHOFAR.NET

